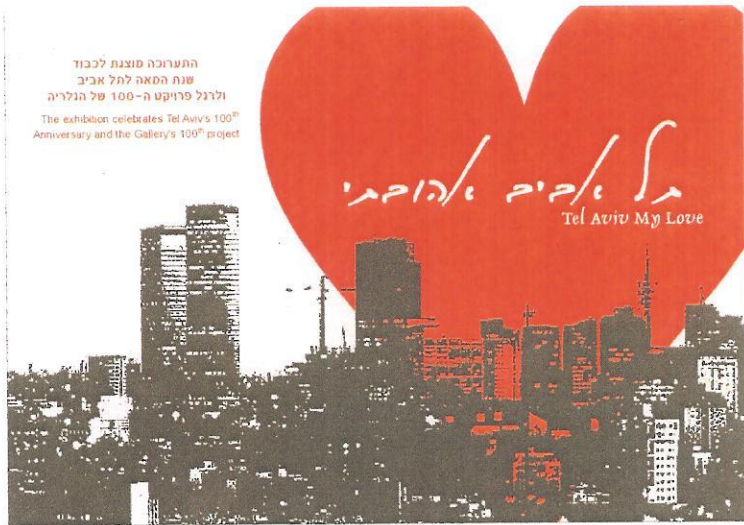

תל אביב אהובתי

הזמנה לתערוכה "תל אביב אהובתי" במלאת 100 שנים לתל אביב
Exhibition invitation

גלית סמל

חווית השוטטות כאירוע המזמן מפגשים אקראיים ובלתי צפויים, באה לידי ביטוי בעבודתה של קרין מנדלוביץ'. מנדלוביץ' מצלמת, לכאורה, פרגמנט עירוני בנאלי, אולם הפרגמנט המבודד, שהוצא מהקשרו, הופך בעיני המתבונן לצורה סכמטית המעניקה דרור לדמיון. שוטטות מסוג אחר מאפיינת את עבודתה של לי אורפז. אורפז היא משוטטת לילית. תצלומיה המבוימים קולטים בעדשת המצלמה הדמיונית שונות של עיר, הניצבות על רקע המרחב הממשי שכמו הופך לתפאורה.

דן בירנבוים שואב את השראתו מן החוויה המאפיינת את הרחוב התל אביבי. הרחוב נגלה בעבודותיו כמרחב ירוק. באמצעות ציור מעודן של להקות הציפורים החיות באזורים העירוניים, מתגלה אופיו החבו של הטבע העירוני. זהו טבע שעבר שינוי והוטמע במרקם הייחודי של העיר. בירנבוים מרכיב את החוויה האישית מאוסף של נקודות מבט אינטימיות, הלכודות את סימני הטבע ומעניקות להם נראות.

עבודתה של **שרית אכטנברג** נוצרה מתוך חווי שכונתי-חברתי של בעלי כלבים, שהתפתח באזורים שונים בעיר. מדי ערב מתקיימים "מפגשים ליליים" של כלבים ובעליהם בפינות ירוקות, בגנים ובשרות. על ספסלים רבים ברחבי העיר מתרקמת תתי-תרבות ייחודית וקולנית זו, השבה ונבנית מדי ערב בערבו.

מיכל בקי רושמת מפגשים אקראיים, המתקיימים במרחב העירוני בין טבע לבין ציוויליזציה. עבודות הרישום של בקי מתמקדות בכיכר מסריק, בקי רושמת את הכיכר מתוך מכונת חונה. חלון המכונת משמש כמסגרת המגדירה את הקומפוזיציה של הציור. הקשרים בין הצמחים והבתים, המכונות והאנשים מבליטים את זרימת החיים הדינמית בעיר ואת נקודות המפגש המועטות עם ה"צד הירוק" של האורבניות.

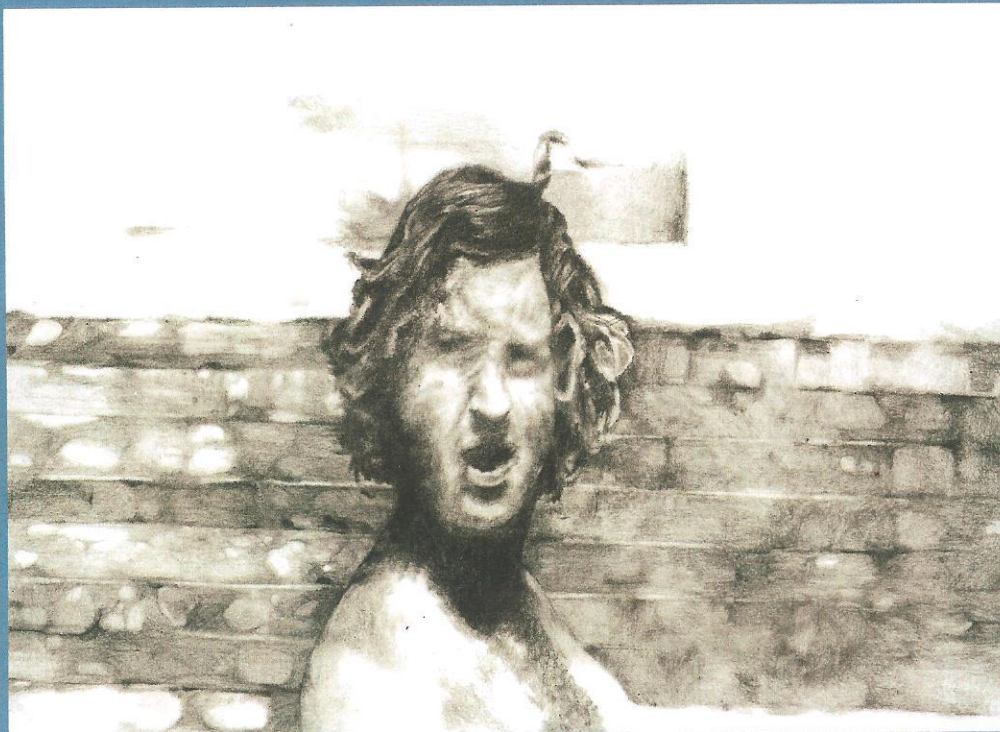
אלינה ספשילוב מציירת חלום פסטורלי של בית כפרי בעל גג רעפים אדום. הבית מוקף גדר; לצדו צומח עץ. מראהו הפסטורלי נשקף מבעד לחלון דירתה של האמנית. הבית "בבנה" על גג רחב של בניין מרובה קומות. בשל עליית ערך הקרקע בעיר הפכו השטחים הבלתי

התערוכה "תל אביב אהובתי" (גלריה משרד בתל אביב, ינואר-פברואר 2009), פורשת דושיח מורכב, המתנהל במרחב הציבורי בין העיר לבין דייריה הקבועים והמזדמנים. ייחודה של העיר נעוץ במופיעיה האורבניים המרובדים שכמו זורמים בה ללא הפסקה. מופעים אלו נשזרים במגוון רחב של מוטיבים שאובים מעולמם הפנימי של האמנים. אלו גם אלו הפכו לחומר הגלם של העיריציירה עצמה.

כמו כל כרך אורבני, גם תל אביב הפכה לעיר הנוכחת בזמן הווה. ההווה הוא זמן ההשתנות הדינמי, המתפשט לאורכה של העיר ולרוחבה בפקעת רוחשת של מדרכות ושל כבישים. אולם תהליך היצירה הדינמי הוא לעולם גם תהליך של הרס. זהו ה"הרס היצירתי", המתוכנן, הנשען על הנרטיב האדריכלי הממסדי, המבקש, לכאורה, להשליט בו סדר¹ או, כפי שניסח זאת רוברט פארק: "העיר היא יותר מאוסף של פרטים, מתקנים ציבוריים, מוסדות ציבור או סדרי מנהל... העיר היא בראש ובראשונה מצב נפשי"². כיצד מתאימה אישיותו של היחיד את עצמה לכוחות החיצוניים הפועלים בעיר הגדולה? כיצד שורדת הנפש את הדיכטומיה אדם/מבנה, שאותה ייסד האדם במודיו?

גיאורג זימל³ ותיאורטיקנים מודרניסטיים אחרים נדרשו לשאלה זו בראשית המאה ה-20. התשובות לסוגיה הסבוכה עוגנו בחוויה העירונית עצמה, כלומר בעיר הפנימית המקננת במעמקי הנפש. הבנייתה הבלתי פוסקת של העיר בחוויה הסובייקטיבית של היחיד היא זו הנתפשת כיוצרת את הרטט המחשמל המאפיין אותה ואת פעימתה הפנימית. התערוכה מבקשת לעמוד על דופק החיים האורבני של העיר העברית הראשונה שצמחה מן החולות, ומאז הייתה לסמל אידיאולוגי ולכרך (פוסט) מודרני שוקק.

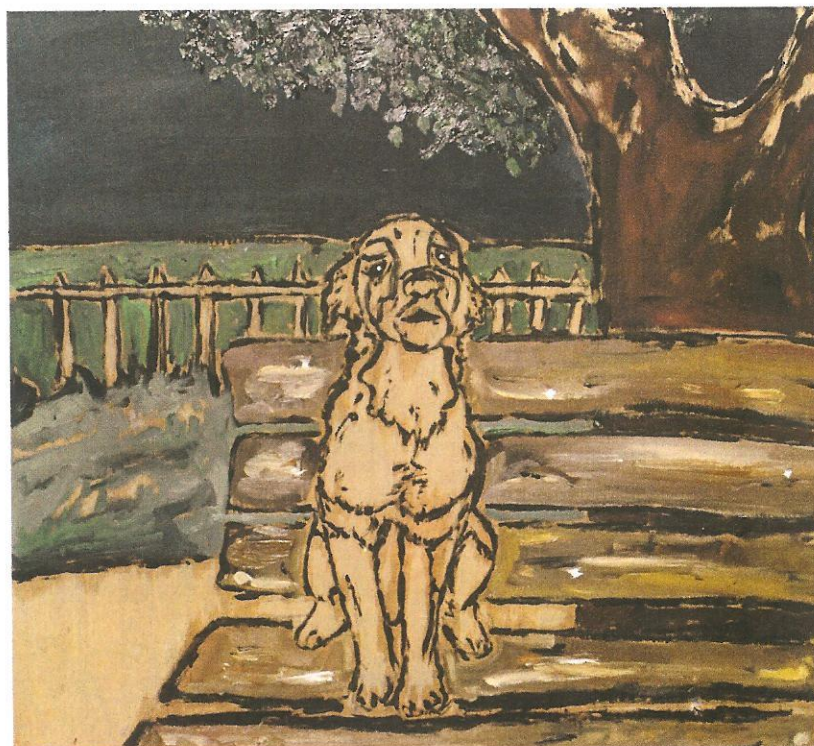
החוויה האישית עם העיר היא תוצר הדיאלוג שרוקמת הנפש עם פני השטח העירוניים על מופעיהם החזותיים המרובדים. המרחב שתוכנן בקפידה, כמו גם שטחי ההפקר העירוניים, הופכים את הסביבה האורבנית למרקם אינטראקטיבי טעון. העירוניות במיטבה היא מסע של ניסוי וטעייה, המגלה את שפתו הפנימית של המרחב כפי שהוא נשקף בעיני המתבונן.

רעיה ברוקנטל, מציצים 1, 2008,
עיפרון על נייר פרגמנט
Raya Bruckenthal, Metzitzim 1, 2008,
pencil on parchment paper

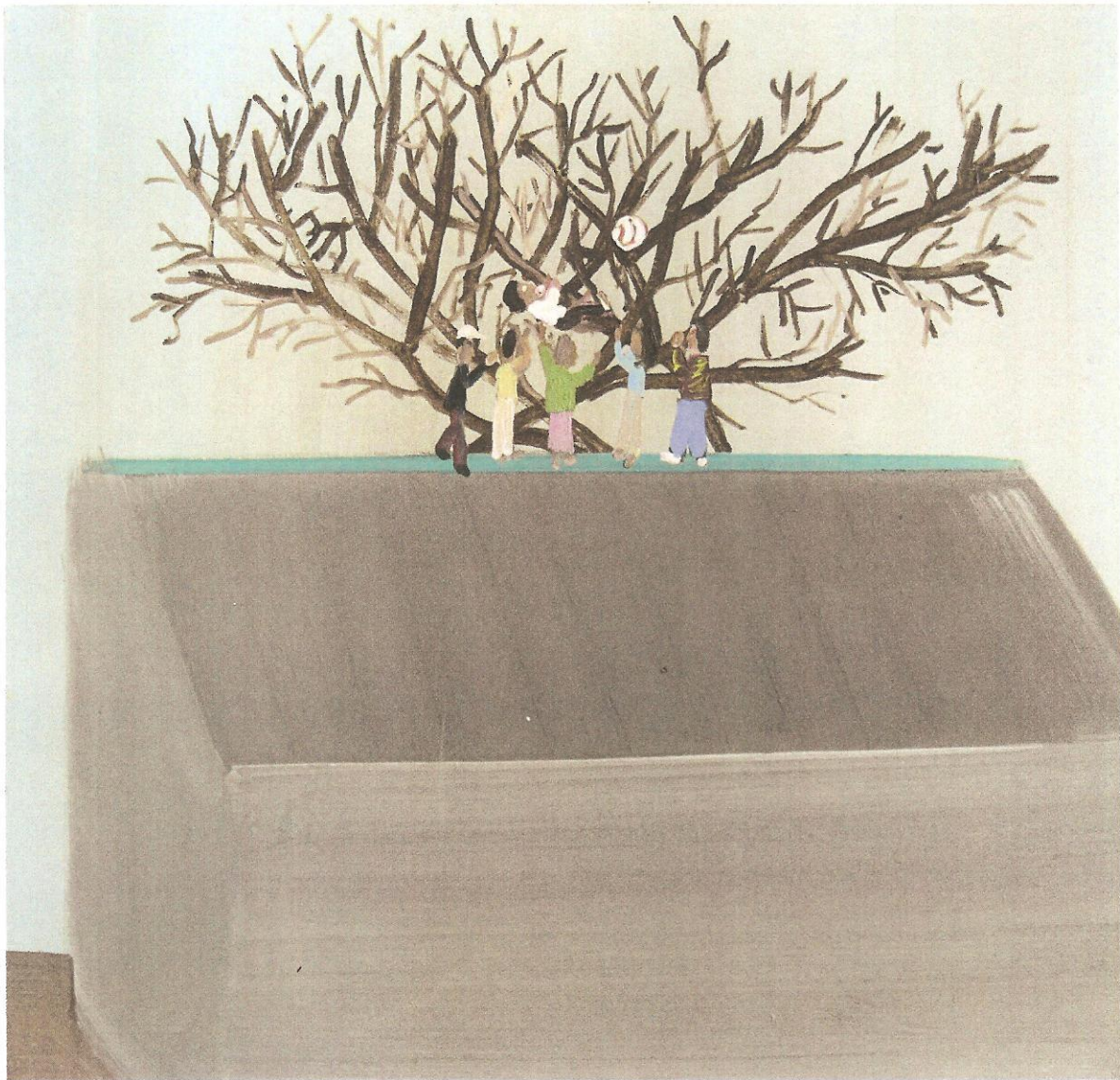
קרין מדלוביץ, Shower and Raven, 2005,
הדפסה דיגיטלית
Karine Mendelovici, Shower and Raven, 2005,
digital print

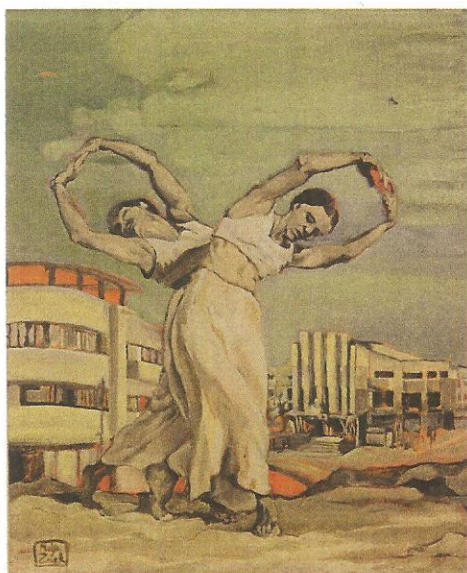
שרית אכטנברג, מפגשים ליליים 2, 2008, שמן על עץ
Sarit Achtenberg, Nocturnal Encounters 2, 2008, oil on wood

דן בירנבוים, ללא כותרת, 2006, אקריליק על MDF
Dan Birenboim, Untitled, 2006, acrylic on MDF

שי אזולאי, כדור מעל גג, 2008, שמן על בד, אוסף פרטי
 Shay Azoulay, *Over the Roof*, 2008, oil on canvas, private collection

מאיה ז'יק, שם ואז, 2008, שמן על בד
 Maya Zack, *There and Then*, 2008, oil on canvas

אלינה ספשיילוב, בית קטן עם גג אדום, 2007, טוש ואקריליק על בד
 באדיבות גלריה גיולי מ., תל אביב
 Alina Speshilov, *Small House with Red Roof*, 2007, felt-tip pen and acrylic on canvas
 Courtesy Julie M. Gallery, Tel Aviv

(1972), שבו הוא מייצג אזור של שובבות, של התבטלות ושל פורקן מיני. החוף של זוהר אינו ה"חוף הציוני", שחבק בין זרועותיו עולים בלתי לגאליים שהשיגו את גבולות הארץ. הסרט הופך את החוף לרקע שעליו נרשמת קלות הדעת התל אביבית. הגבר הישראלי "החדש" (זוהר) חי על חוף נטול הירוואיות או מחויבות אידיאולוגית לעם ולמרחב. ההצצה בין חרקי הגדר מייצרת מרחב של התבוננות, של חיפוש ושל כמיהה לאחר-אולם זוהר מסתפק במבט בלבד, מבט שאינו מחויב בחציית גבולות ממשיים. חוף הים, והתל אביביות בכללותה נותרים בחזקת אזורים לימינליים, המתקיימים ככתוך בועה.

שרון זרגרי מצייר דיוקן אישי על רקע ארובות תחנת הכוח רדינג. הניכור שמייצר המרחב האורבני חרוט בחזותו המרה והזועפת. ייצוג זה מזכיר את הדיוקן המיואש שצייר פליקס נוסבאום, צייר יהודי שנרצח באושוויץ. זרגרי מתאר תחושה של ניצול ושל נחיתות המכילה יסודות נקמניים, זאת על רקע חזותה הצחורה של "העיר הלבנה".

עבודתו של **ניר מצליח** זונחת את העיר הגלויה לטובת "תל אביב של מטה". מצליח מצייר חניון תת־קרקעי. זהו נוף אורבני, אנטי־יעיבובי, המאופיין בדחיסות ובמחנק. לאווירה המסתורית והמפחידה תורמים גם רעשי המזגנים ומוטות הברזל הזרוקים. העמודים, חוטי החשמל, נורות הניאון וסימני הדרך מייצרים יחדיו מחבר וויזואלי מונוטוני, מנכר ומדיסטיבי כאחת.

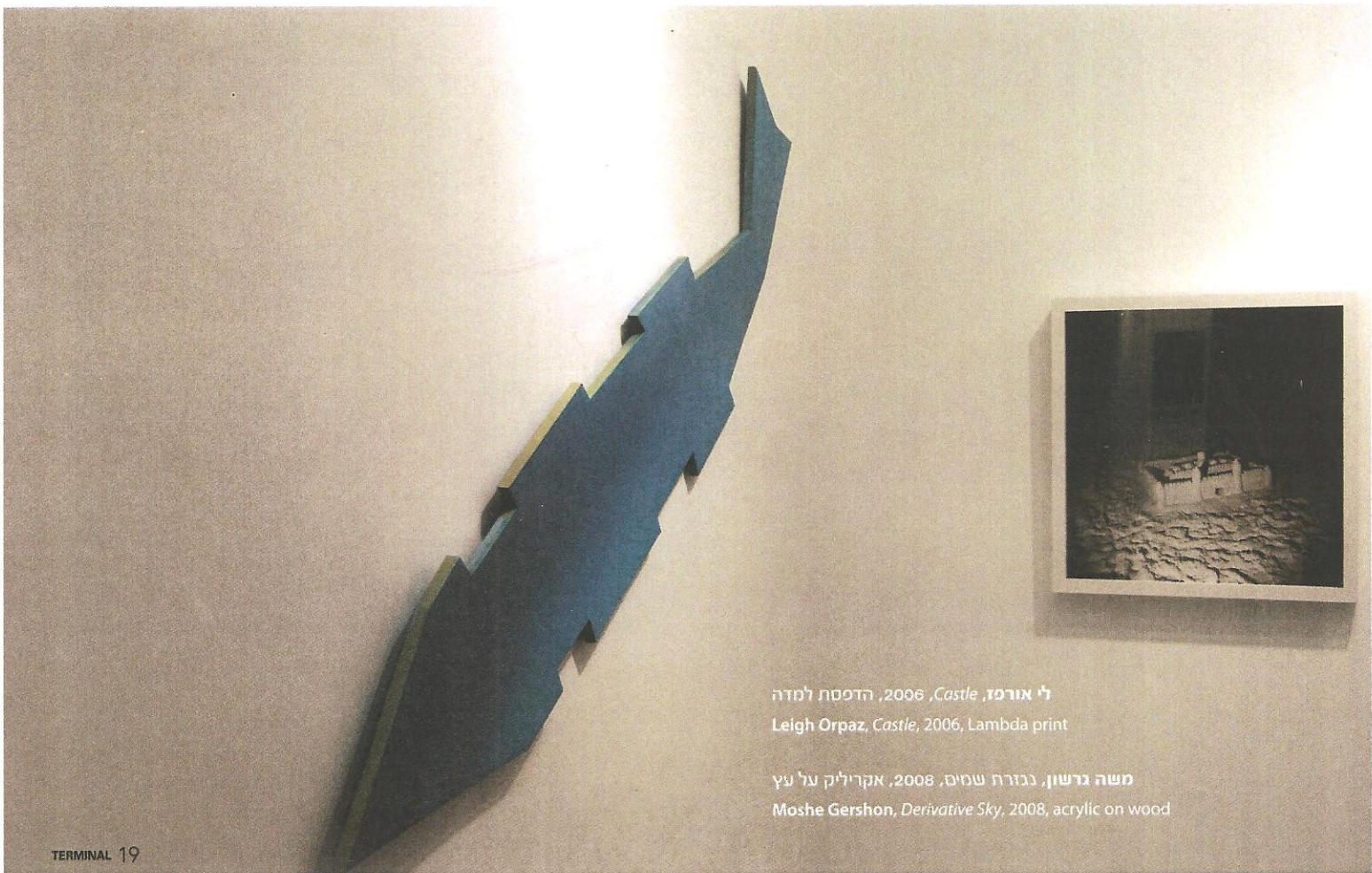
גם **משה גרשון** מתייחס לעיר באמצעות היעדרה. בעוד קו הרקיע של העיר הפך בעידן (הפוסט־) מודרני לייצוג אורבני שכיח, גרשון מציג לראווה את תמונת התשליל של הקו. קו הרקיע של גרשון הוא נגזרת צרה של שמים, המדמה צורה של מטוס, של כריש או של טיל. הנגזרת היא הרווח הנפער בין בנייני העיר. נגזרת זו מלמדת הן על צפיפות הבנייה העירונית והן על אופני היטמעות האדם בנוף ועל מהות האורבניזם.

מנוצלים המצויים על הגגות לאפשרות היחידה ליצירת מרחב אינטימי. עבור **שי אזולאי** מגלמת תל אביב לונה פארק גדול וסואן. זהו מרחבו של תיאטרון החיים, מרחבו של המדומיין. אולם את תחושת העירוניות הנשגבת מוהל אזולאי באלימות הסימבולית הכרוכה בניכוס השטחים הירוקים של העיר לשם בניית מגדלי בטון. כפילות פנים זו מייצגת את אופייה המרובד של הפנטזיה האורבנית.

גוסטבו סגורסקי הופך את הנמלה למטאפורה על מצבו של האדם בעיר. סגורסקי מתבונן בעיר כצופה מן החוץ. שיירות הנמלים הנגלות לעיניו נדמות לבני אדם הנמצאים במרוץ כנגד הזמן. כמו הנמלים הצועדות ב"דרכים האפרוריות" שיצרו מבני הבטון המנוכרים, כך צועד גם ה"איש העירוני" בעקבות הישגים, הצלחה, כסף וכוח. המרוץ אינו מסתיים לעולם. זוהי נהירה המונית, המובילה לאובדן ה"אני" ולעיוות עצמי.

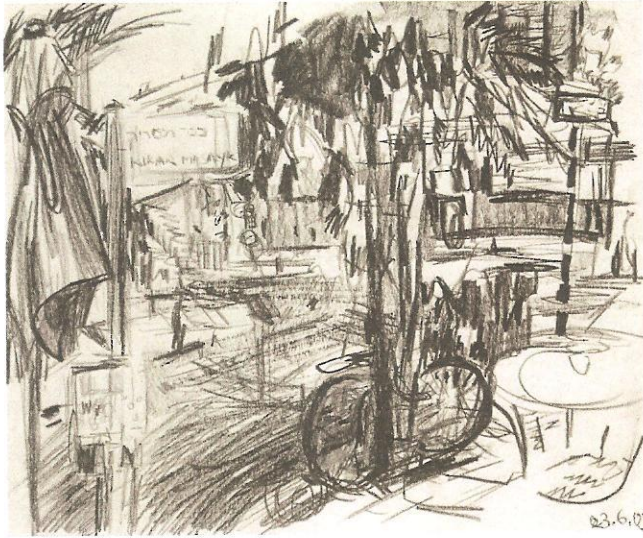
החיפוש אחר המהות התל אביבית נוכח גם בעבודתה של **מאיה ז"ק**. ז"ק יוצרת ציור שנעשה על פי תצלום ישן של האחיות אורנשטיין. האחיות הרקדניות הגיעו לתל אביב בשנת 1921. על רקע תל אביב הישנה, תוך החצנת המודרניזם בריקוד ובאדריכלות, מבקשת ז"ק לבחון את עצמה ביחס לזהות העכשווית של העיר. במעבר לרישום הרגליים ובהשלכה לתקופתנו העיר נעלמה. כל שנותר הוא הגוף הנע בחלל הריק. היעלמות העיר מאפשרת הבנייה של מציאות חדשה, שאינה קיימת כשלעצמה, אלא רק באמצעות אוסף של דימויים ישנים. הרגליים, כאיברים פיזיים הקשורים לתנועה, להתמצאות ולהליכה במרחב, כמו עומדות בניגוד דיכוטומי להיעלמות.

רעיה ברוקנטל בוחנת בעבודתה גיבורי תרבות שצמחו במרחב העירוני המקומי. דמותו של אורי זוהר על רקע חוף הים משמשת אותה כמצע לניסוח ההווה תל אביבית. חוף הים לקוח מתוך הסרט מציצים

לי אורפז, *Castle*, 2006, הדפסת למדה
Leigh Orpaz, *Castle*, 2006, Lambda print

משה גרשון, *נגזרת שמים*, 2008, אקריליק על עץ
Moshe Gershon, *Derivative Sky*, 2008, acrylic on wood

מיכל בקי, מסריק, 2005, צינורף על נייר
תצלום: גתי אשוך
Michal Bachi, *Massarik*, 2005, chinagraph on paper
Photograph: Gitay Ashuach

הרהורים עתידיים מביאים את נועה יערי לחיפוש אחר מקום להגשמת חלומותיה. מחשבותיה של יערי נודדות מתל אביב למרכזים אורבניים שונים בתכלית: דירה בפירנצה ובית בקליפורניה. לאחר שמסתיים הכיבוש הדמיוני של העולם, כל שנותר הוא המקום המוכר והאהוב. טיול לאורך נחל הירקון מאפשר למחשבות להתעופף, אך גם לשוב ולהירגע בתוך הטבע העירוני.

נועם בלומנטל יצרה בפתיחת התערוכה עבודת וידיאו, שהוקרנה בזמן אמת על מסך גדול שהוצב בגלריה. הקהל הרב שהגיע לפתיחת התערוכה, נטל חלק ביצירת העבודה. המשתתפים התבקשו לספר למצלמה על תחושותיהם האינטימיות כלפי העיר ואף לתת לה את ברכתם שהרי, לא בכל יום תל אביב חוגגת מאה - מזל טוב! ♦

הערות

1. שרון רוטברד, עיר לבנה, עיר שחורה (תל אביב: בבל, 2005).
2. רוברט פארק, "העיר: הצעות לחקירת ההתנהגות העירונית בסביבה האורבנית" (1925), בתוך: גיאורג זימל, רוברט פארק, לואיס וירת, אורבניזם: הסוציולוגיה של העיר המודרנית, תרגום: מרים קראוס (תל אביב: רסלינג, 2004), עמ' 41-91.
3. גיאורג זימל, "העיר הגדולה וחיי הנפש" (1903), בתוך אורבניזם, שם, עמ' 23-41.

נועה יערי, יום כיפור 2008 (דיפטיכון), 2008, תצלום ועבודת פוטושופ
Noa Yaari, *Yom Kippur 2008* (diptych), 2008, color print and Photoshop